

Rågerne i Svendborg – nedturen fortsætter

Af Niels Andersen

Antallet af ynglende Råger i Svendborg og omegn har i de seneste 20 år ikke været lavere end i år. Da bestanden toppede i 2009, var tallet mere end 1500 par. I år er det blot 863, hvilket er en nedgang på 42 %. Og med enkelte undtagelser, så har nedturen været konstant over de seneste 14 år siden rekordåret i 2009. Rågen er ikke længere Svendborgs signaturfugl.

For 20. år i træk har jeg været rundt for at tælle de ynglende Råger i Svendborg. I den periode har jeg holdt de svendborgensiske Råger under skærpet opsyn i yngletiden! Jeg besluttede i 2002 at efterprøve den udbredte påstand på det tidspunkt, at "antallet af Råger i Svendborg er eksploderet". Derfor måtte der tal på bordet, ellers var udsagnet jo en gratis omgang, som de mange Rågemodstandere kunne bruge til at skabe en stemning, der gik Rågerne imod og få skruet op for beskydningen, eller reguleringen, som det kaldes når det går ud over i øvrigt fredede fugle. Ikke mange andre fugle i vores fugleverden har så indædte og højlydte modstandere...

Et kig op i Rågekolonien kort tid efter tællingssæsonen er gået i gang. Uoverskueligt? Det er et spørgsmål om øvelse. Rågekolonien i bøgetræerne her må tælles op, før skoven springer ud. Foto: Niels Andersen.

Rågen er en koloniruger, og koloniernes antal, størrelse og bevægelser har jeg registreret rundt omkring Svendborg i nu godt 20 år. De første år sonderende, men fra 2004 totalt dækkende i den Svendborg Kommune, der var dengang. Efter strukturreformen i 2007 blev Gudme og Egebjerg Kommuner indlemmet i Svendborg Storkommune, dog ikke i min Rågeregistrering. Mine optællinger foregår nemlig ved, at jeg cykler rundt mellem ynglelokaliteterne. Optællingsbesøgene er over disse 20 ynglesæsoner svulmet op fra første års 20 kolonier til besøg på ikke færre end 59 lokaliteter. For også forladte kolonier må ses efter. Så det var godt, at jeg holdt mig til den oprindelige kommunegrænse. Kolonierne flytter nemlig rundt, nogle opgives og nye etableres og andre forsvinder en overgang, for så at genopstå. Kun seks kolonier har været beboet alle 20 år.

Mine Rågeoptællinger

Mine Rågeoptællinger i kolonierne påbegyndes i slutningen af marts. Da er Rågerne meget aktive og fremfor alt, så har træerne endnu ikke fået blade. I år begyndte jeg den 29. marts, mens sidste koloni blev besøgt den 8. april, kort sagt et koncentreret forløb. Enkelte kolonier er dog genoptalt lidt senere for at få vished over redeantallet, eller snarere mangel på samme. Det sker især, hvis der ikke har været liv ved de(t) første besøg. Set over perioden har redeantallet været nogenlunde stabilt. Nogle år stigende, mens det andre år har vist faldende tendens. Der er vi lige nu. I gennemsnit over de 20 år har antallet ligget på 1214 par. Par er den betegnelse, jeg anvender ved at tælle det formodet antal beboede reder et sted deroppe i 15-25 m højde. Jeg har gennem tiden og ca. 25.000 reder senere opnået stor erfaring i at vurdere, om det drejer som en aktiv og beboet rede. Eller om stedet er forladt.

2023 blev det dårligste år hidtil, med blot 861 beboede reder i 19 kolonier og nåede for første gang under 900 par. Sammen med 2020 og 2022 eneste år under 1000 par. For 15 ynglesæsoner siden, i 2009 var der 1512 par fordelt på 27 kolonier. I forhold til sidste år, er to små kolonier forladt, mens to andre er blevet genbesat. Der er ikke tale om nye kolonidannelser. Det totale overblik for alle 20 år kan ses til allersidst, hvor kolonier med kendt regulering fra Svendborg Jægerråd er markeret med orange.

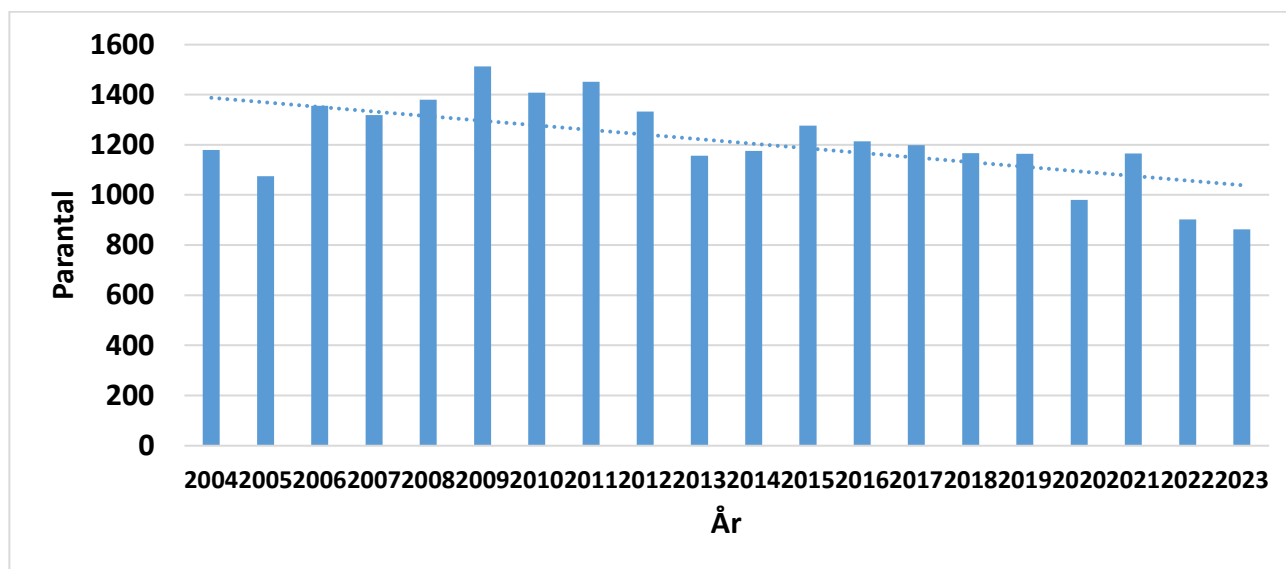

Diagram over det samlede antal Råger i kolonierne fra 2004-2023.

Yngletræerne

Hvilke træer er så de mest benyttede? Det kan jeg -ved at gå mine notesbøger igennem- gøre rede for. Gennem årene er de i alt 24.262 Rågereders placering majsommeligt blevet noteret ned. Ikke underligt, så

er bøgetræet det foretrukne redetræ på Sydfyn med en koloniplacering ofte nær Svendborg Sund. Her spejler bøgen jo sin top i bølgen blå, men i takt med, at flere større kolonier i bøgeskoven er blevet forladt, falder også bøgens andel som værtstræ for Rågen. Faktisk fra 80 % i 2003, over 73 % i 2016, til 52 % i 2023. Se min tabel herunder. Her ses fordelingen af alle reder på træart gennem 7 udvalgte år.

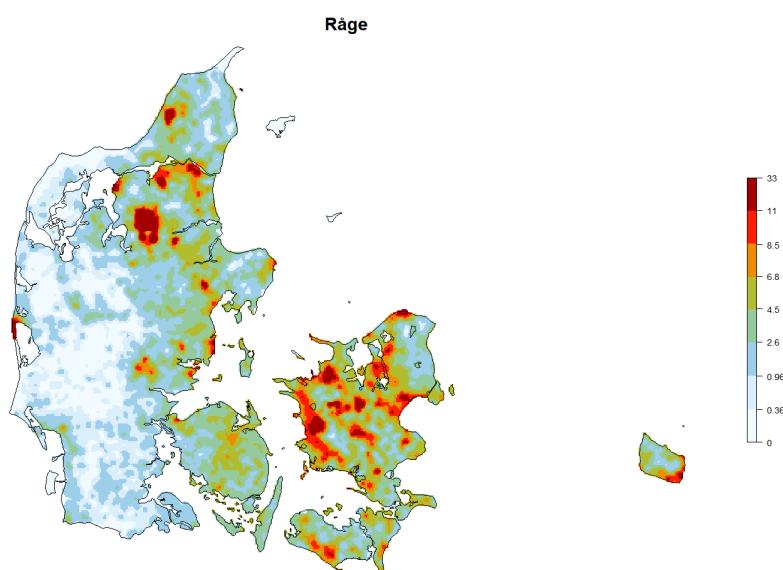
	2016	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%	2023	%
Bøg	889	73	849	72	849	73	660	67	785	67	501	56	451	52
Ask	164	14	113	10	90	8	65	7	57	5	70	8	47	6
Ahorn	67	6	61	5	117	10	127	13	109	9,4	241	27	248	29
Eg	44	4	79	7	49	4	74	8	132	11	44	5	57	7
Rødel	27	2	51	4	26	2	33	3	56	5	27	3	41	5
Birk	13	1	12	1	17	>1	10	1	15	1	7	<1	10	1
Lind	8	<1	7	<1	5	<1	5	<1	6	<1	8	<1	5	<1
Rødgran	2	<1												
Kirsebær							2	<1						
Lærk			5	<1	5	<1	7	1	5	<1	4	<1	2	<1
Kastanje					6	<1								
I alt	1214	100	1167	100	1164	100	980	100	1165	100	902	100	861	100

Jeg noterer også hvert år det største af reder i enkelttræer. I næste lille tabel vises det maksimale antal, jeg har noteret i 2023 i et enkelt træ. Her løber bøgen også af med sejren.

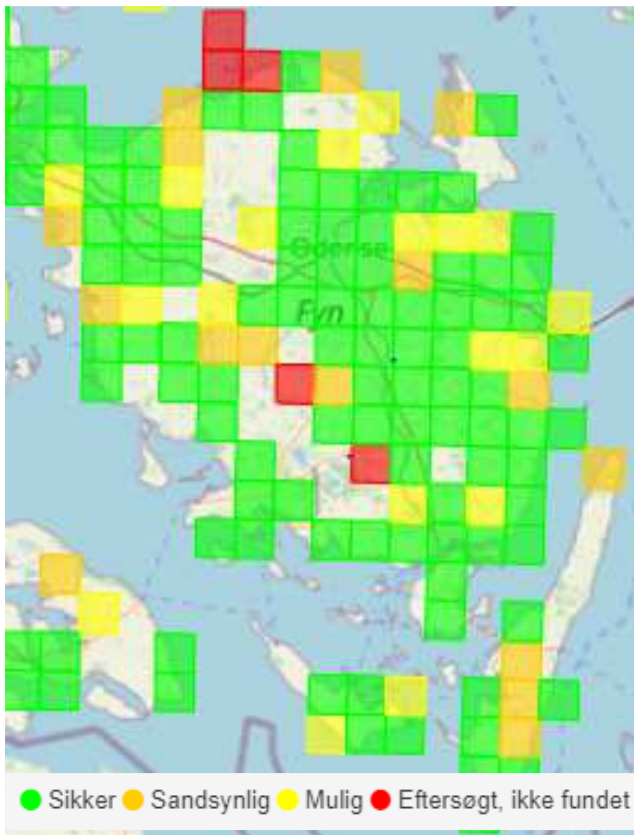
Træart, 2023	Bøg	Eg	Lærk	Birk	Ask	Lind	Ahorn	Rødel
Største antal reder i et enkelt træ	17	7	2	3	10	5	8	3

Udbredelse i Danmark og på Fyn

Rågens udbredelse i Danmark er østlig. Det fremgår af tæthedskortet fra "Fugleatlas", der dækker perioden 2014-17. Skalaen til højre viser antallet pr km² under de såkaldte TimeTælleTure. Jo mere intens farve, jo tættere. Rågens udbredelse i Danmark er der, hvor andelen af løvtræer er størst, altså i Østjylland og østover på øerne, hvor Sjælland og Bornholm har den største tæthed.

På Fyn ses på kortet fra omtalte Atlasundersøgelse i 2014-17, at der huller i yngleudbredelsen. De enkelte firkanter dækker over et areal på 25 km² og er opstået som 5x5 km-kvadrater. Kortet er efterhånden 6 år gammelt og udbredelsen kan have ændret sig. Der er fx opstået en ikke ubetydelig koloni på Siø ved Siøgård. Faktisk så stor, at der i 2023 blev skudt næsten 200 unger ved rederne der. Her kan det næppe være Rågens stemme, der har været begrundelsen, sådan som det oftest er tilfældet. Nok snarere landbrugsskader i de mange nysåede majsmarker.

Den danske bestand regner man for at være i moderat fremgang og blev sidst i 2019 bedømt til at være på godt 85.000 par. Næsten en fordobling i forhold til 1985, hvor der blev optalt 44.500 par. En europæisk fremgang frem til 2000 er nu blevet afløst af tilbagegang på 30 % og Rågen er nu havnet på den europæiske Rødliste som sårbar. Hvis du vil se mere om det, så kan se [her](#) på side 23. Beskyd aldrig en fredet fugleart i tilbagegang.

Rågen finder meget af sin føde i landbrugslandet. Foto: Poul Brugs Rasmussen.

Fredet, men kan alligevel skydes i yngletiden

Det kan undre, at Rågen er den eneste fugl herhjemme, hvor beskydning er tilladt i yngletiden. Og det selv om den ikke har en jagttid. Det foregår i stedet under overskriften regulering, og således er det tilladt at skyde ungerne, når de udvoksede forlader selve reden før flyvefærdighed. Så selvom Rågen ikke har nogen jagttid, er det efter en skriftlig tilladelse fra Naturstyrelsen muligt at "regulere" ved at skyde ungerne på redekanten. Det må ske i perioden **1. maj til 15. juni**. Der bliver i Danmark skudt mellem 65.000 og 110.000 af denne fredede fugl. Tallets størrelse afhænger af, hvor man søger oplysningerne og hvordan indberetningen sker.

I Svendborg Kommune foregår reguleringen selvfølgelig også. Jeg har siden 2014 fået adgang til regulerings-tallene. Det er dog lidt vanskeligt at få et samlet overblik, da der er flere jagtforeninger involveret. Samtidig omfatter tallene også de gamle Gudme og Egebjerg Kommuner, der efter storkommunens etablering nu indgår i Svendborg Kommune. Reguleringen er i Svendborg delegeret ud til Jægerråd Svendborg, hvor flere lokale jagtforeninger er med, fx Thurø, Svendborg, og Gudbjerg og Omegns Jagtforening. Men også flere private reguleringsgrupper tager del i nedskydningen, og deres tal kendes ikke. De reelle tal er højere, da fx reguleringen i den hidtil største koloni i Tankefuldskoven (indtil 2021) fx er ikke med. Om det så virker? Det gør det tilsyneladende. I hvert fald kan man som fodnote til indberetningen fra Jægerrådet i 2021 til kommunen læse, at "Også i år forsvandt Rågerne fra nogle af kolonierne inde i reguleringsperioden. Efter en normal opstart i rugeperioden forsvandt fuglene helt eller delvis. Vi kender ikke grunden. Men det er jo i grunden det vi er ude på".

	Nedlagt i alt	Reder	Nedlagt pr rede
2023	1635*	877	1,8
2022	1173	652	1,8
2021	983	662	1,49
2020	672	654	1,03
2019	788	690	1,14
2018	1309	1162	1,13
2017	-	-	-
2016	1406	941	1,49
2015	1113	874	1,27
2014	778	798	0,97

* betyder at Siøgårds 197/130/1,5 er indregnet

Her ses de såkaldte reguleringsstal af Råger udført af Svendborg Jægerråd for Svendborg Kommune og private i perioden 2014-23. Jeg kender ikke tallet fra 2017.

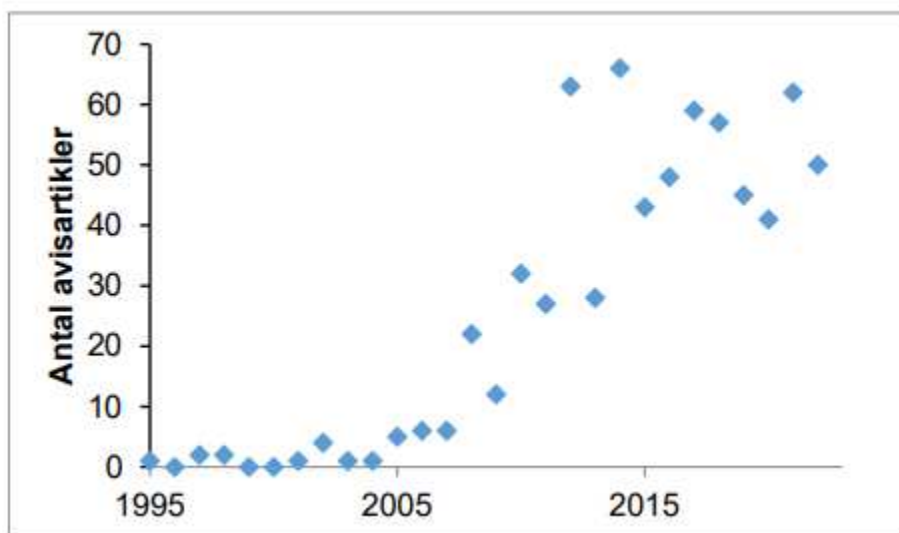
Rågen råber sit navn ud. Det giver den problemer. Foto: Erik Thomsen.

Rågen påstås at være skadevolder

Der er to grunde til reguleringen, dels at Rågens stemme påstås at påvirke befolkningens sundhed, dels påståede skader i forhold til landbruget ved fouragering på nysåede marker med korn eller majs.

På [DCE's temadag om konfliktarter i 2016](#), gav byrågerne anledning til konflikter på tre områder: 1) Støjgener i boligområder, 2) Klatter, fx på rekreative arealer og 3) Skader på græsplæner og golfbaner.

Selvom ynglebestanden stort set har bevæget sig på et konstant niveau siden midten af 1980'erne, altså over de seneste 40 år, så er konfliktniveauet helt afkoblet denne, idet der er sket en eksplosiv udvikling af klager med en tidobling i avisomtaler i de seneste bare 15 år. Jeg har flere gange tidligere beskrevet det fra mit lokalområde, hvor Fyns Amts Avis har lagt villig spalteplass til Rågefjendtlighed, se tidligere års artikler her på doffyn.dk. Nu er der kommet syn for sagen ved nedenstående figur, publiceret i DCE's faglige notat 10, fra 14. februar 2023, *Rågers habitatudnyttelse kortlagt ved hjælp af GPS-mærkning*. Notatet beskriver bl. a., formålet med pilotprojektet var at øge vores kendskab til Rågerne anvendelse af de tilgængelige habitater og afgrøder og dermed identificere potentielle konfliktområder.

Det årlige antal avisartikler med omtale af støjgener fra Råger i danske medier i årene 1995-2022. Søgningen er foretaget i Infomedias database i nationale, regionale og lokale avisartikler på søgeordene "Råger" og "støj"

Mine egne Rågeoptællinger hvert forår over 20 år har givet mig mange gode oplevelser. Her har jeg til Rågens lydtapet fået set de første engkabbelejer blomstre, hørt den første Gransanger, mødt den første citronsommerfugl og fulgt bøgens udspring. Her følges naturens dagbog gennem en måneds tid og Rågerne udgør en uundværlig lydskulptur. Foråret er over os og det er det mest livsbekræftende budskab i tilværelsen for en naturglad fynbo. Også midt i en biodiversitetskrise.

Døde Råger brugt som skræmmefugle på Sydlangeland ved majsmark. Foto: Niels Andersen.

Rågekolonierne i Svendborg 2004-2023, optalt antal formodet beboede reder ~ antal par.

Regulering

	Lokalitet	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	220	2021	2022	2023
1	Pavevænge, Lehnskov	12	5	8	8	3	20	5	7	8	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Svendborg Storcenter Nybolig	2	7	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Aldersro, Vandværksvej	11	14	11	9	11	12	37	19	14	8	29	41	42	20	0	27	52	34	5	0
4	Christiansmindeskoven	57	49	97	77	79	54	63	76	89	63	44	69	44	49	40	42	0	0	0	0
5	Hallindskov	131	97	112	121	148	162	136	143	94	87	74	70	55	0	0	0	0	0	0	0
6	Rubjerg Skov vest	158	131	165	157	153	203	186	147	156	114	71	122	100	104	113	120	109	93	142	116
7	Rubjerg Skov øst	27	22	31	33	25	35	40	44	57	57	40	79	85	112	58	65	68	93	76	71
8	Tyveskoven	32	32	42	42	30	17	4	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Tankefuld	174	188	204	203	207	229	210	219	184	186	206	224	242	202	245	210	191	220	0	0
10	Politistationen, Tvedvej	76	62	71	57	43	48	33	45	31	34	43	36	26	19	30	22	11	10	0	0
11	Holbølsminde og Christianshøj	41	47	54	55	47	62	74	82	61	42	50	47	40	47	59	43	35	42	56	55
12	Rottefældeskoven, Tvedvej øst	54	54	74	71	89	84	87	49	31	32	25	29	26	24	31	11	0	0	0	0
13	Rottefældeskoven, Tvedvej vest	20	28	47	62	79	69	53	47	29	26	37	25	11	9	8	4	0	0	0	0
14	Store Byhave	69	60	69	56	47	73	94	104	74	88	108	149	159	144	89	90	90	138	116	119
15	Skovsbo	30	29	39	50	33	43	63	103	106	74	41	54	42	18	0	0	0	0	0	0
16	Smørmoseskov, Thurø	62	91	106	121	135	118	113	123	109	100	61	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Åbyskov/Vængemose syd	108	40	110	94	92	140	110	100	52	67	35	57	83	6	12	30	40	36	38	60
18	Åbyskov/Vængemose nord	28	34	30	22	20	13	8	11	60	14	7	6	5	7	9	25	32	40	45	61
19	Kohave ved Troense	52	62	38	35	37	28	12	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	Horseskov	35	20	21	19	19	23	15	14	5	15	11	8	13	12	7	7	22	18	6	0
	I alt	1179	1072	1334	1285	1293	1433	1343	1338	1165	1010	882	1013	973	773	701	696	650	724	475	482
21	Byparken		1	0	1	5	8	10	14	10	14	3	0	5	3	5	4	5	6	12	10
22	Tipsgården, Hellegårdsvej		2	0	4	3	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0
23	Østerskov, Thurø			16	13	6	4	0	2	4	9	111	92	80	102	127	118	105	107	111	78
24	St. Byhavevej ved Kobberbækken			5	8	11	42	48	44	60	47	85	66	18	26	82	72	18	21	15	2
25	Broerne, Skovsbovej				2	22	0	0	0	0	0	0	4	2	1	2	0	0	0	0	0
26	Fruerskovvej ved nr. 33				5	9	8	3	4	6	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	Åbyskov, Dalmosevej nr. 6 og 8					16	0	0	3	28	3	17	3	0	37	41	27	31	44	22	12
28	Neergårdsmindeskoven, Thurø					15	14	0	0	3	3	10	24	8	4	3	0	0	0	0	0
29	Voldgade, P-plads						1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	Ryttervej /Wandallsvej						1	0	1	0	0	6	2	1	0	0	1	0	0	0	3
31	Gyldenbjergsvej ved Vestre Skole						1	2	3	5	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	Egensevej ved nr. 3							1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	Svendborg Idrætscenter								6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34	Midtermosen, Thurø								17	9	18	13	8	14	6	6	8	9	15	11	27
35	Nyborgvej ved Ørkild								15	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
36	Caroline Amalie, Plejecenter								4	17	10	24	17	17	17	20	21	41	61	58	49
37	Strandvej/Skt. Jørgens Park									5	6	9	5	0	0	0	0	0	0	0	0
38	Rantzausminde, Efterskolevej									1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	Skovsbo, syd for Skovsbovej									11	8	0	2	5	3	0	0	0	0	0	0
40	Tved, Hellet ved nr. 99										20	12	9	2	0	0	0	0	0	0	0
41	Tved, Bjørnøvej ved nr.68											2	1	0	1	1	1	0	0	1	0
42	Frederiksgade, ved jernbanen											1	3	3	2	2	0	0	0	0	0
43	Braten Skov v. broen												11	45	138	87	110	66	116	148	155
44	Skovsbovej ved nr. 61												1	1	0	0	0	0	0	0	0
45	Odensevej ved nr. 34												1	1	0	0	0	0	0	0	0
46	Tved Præstegårdshave												3	3	0	0	0	0	0	2	5
47	Thomasminde													7	10	13	3	0	0	0	0
48	Rantzausminde Børnehaven													7	0	0	0	0	0	0	0
49	Høje Bøge													6	0	0	0	0	0	0	0
50	Dronningholmsvej													3	6	22	24	24	16	0	0
51	Rantzausmindevej ved nr. 148													1	3	2	0	0	0	0	0
52	Christinedalskoven													-	63	48	47	27	0	0	0
53	Sofielundskoven														3	5	9	0	0	0	0
54	300 m nord for Skovsbo Strand														1	0	0	0	0	0	0
55	Mølleskov, Lehnskov															+	11	4	55	0	0
56	Egense Stationsvej ved nr.1																6	0	0	0	0
57	Viebæltet																6	0	0	0	0
58	Sandalsparken																-	-	-	12	18
59	Thurø Boldklub, opvisningsbanen																			26	19
	I alt	1179	1075	1355	1318	1380	1512	1408	1451	1333	1157	1176	1273	1202	1199	1167	1164	980	1165	902	861
	Redegennemsnit pr koloni	59,0	48,9	61,5	50,7	51,1	56,0	56,3	50,0	41,7	39,9	39,2	38,6	33,4	37,5	38,9	41,4	49,0	61,3	47,5	45,3